שפופרת דפרה

עשאוה כטמא שרץ, אלא מעתה לא תטמא אדם אלמה תניא חותכה ומטבילה טעון טבילה: אלא עשאוה כטמא מת, אי הכי תיבעי הזאת שלישי ושביעי. אלמה תניא הותכה ומטבילה טעון טבילה טבילה אין הזאת שלישי ושביעי לא? אלא עשאוה כטמא מת בשביעי שלו, והתניא מעולם לא הידשו דבר בפרה: אמר אביי שלא אמרו קורדום מטמא מושב כדתניא* °והיושב על הכלי יכול כפה סאה וישב עליה, תרקב וישב עליה יהא טמא? ת"ל והיושב על הכלי אשר ישב עליו יטמא מי שמיוחד לישיבה יצא זה שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו: הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש אבל לא לתרומה: מנה"מ *א"ר חנין דאמר קרא °כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת הכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת. מתיב רב *כהנא *הוסיף ר"ע הסלת והקטרת והלבונה והגחלים שאם נגע טבול יום במקצתו פסל את כולו והא דרבנן היא ממאי מדקתני רישא העיד רבי שמעון בן בתירא על אפר חטאת שנגע הטמא במקצתו שטימא את כולו וקתני הוסיף ר"ע. אמר ר"ל משום בר קפרא

לא

מכאן דכלי מצרף מאורייתא

תורה אור

ויקרא טו

במדבר ז

עשאוה כטמא שרץ · לעולם בעלמא לא בעי הערב שמש ר"ת לכלים הנגמרים בטהרה ואפ"ה אינה היכירא לפי ששפופרת של חטאת (א) (עשאוה כאילו נגעו) בשרץ לענין מנין ראשון ושני, הלכך אי לאו דפרה נעשית בטבולי יום זו היתה צריכה הערב שמש : אלא מעתה · דלא עשאוה אלא כטמא שרץ : לא תטמא אדם · דהא טמא שרץ לאו אב הטומאה הוא ואינו מטמא אדם שלא מצינו טומאה לאדם וכלים הנוגעין בטמא שקיבל טומאה מאחרים חוץ מטמא מת שנאמר והנפש הנוגעת תטמא עד הערב (במדבר יט) : כטמא מת · כאילו נטמא במת שמטמא אדם : לא חידשו דבר בפרה · אע"פ שעשו בה מעלות הרבה בשביל הזלזול הזה שהיו מטמאין כהן השורפה לעשותו טבול יום לא חידשו בגזרות מעלותיה דבר שאינו מצוי בשום מקום ואם כשאמרת שעשו בה כלים הנגמרין בטהרה כטמא מת הרי אין לך חדוש גדול מזה : שלא אמרו קורדום מטמא מושב · כלומר לא נתנו טומאה בפרה לכלי שאינו ראוי לטומאה כגון לומר קורדום שאינו מיוחד לישיבה ואינו נעשה אב הטומאה במושב הזב (ב) בפרה אבל בכלי הראוי לקבל טומאה חידשו בה לעשות שאינו נוגע במת כנוגע במת : תרקב · חצי סאה : אשר (ג) ישב · מדלא קרינן אשר ישב למדנו שאינו מדבר אלא באשר מיוחד לישב שם תמיד : הוסיף ר"ע כו' · רישא קתני העיד ר"ש על אפר חטאת שנגע טמא במקצתו פסל את כולו : לבונה וגחלים · אע"ג דלאו אוכל נינהו חיבת הקדש מכשרתן לטומאה : פסל את כולן · לפי שהכלי מצרפן יחד והך עדות מדרבנן היא מדקתני רישא על אפר חטאת כו' והיא ודאי על כרחך דרבנן היא דאי מקרא דר' חנין ליכא למילף אלא קדשי מזבח אבל אפר פרה לא :

לא

יצא זה שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו · בפרק ר"ע (שבת דף פד: ושם) עביד ק"ו ומה פכין קטנים שטהורים בזב כו' שאין להם תוך הראוי למגע בשר בזב טמאים במת מפץ שטמא במדרס אינו דין שטמא במת והקשה הר"ר אברהם מכל הכלים ליעבד ק"ו שאין בני מדרס כדאמרינן הכא עמוד ונעשה מלאכתנו טמאים במת מפץ כו' ועוד קשה לר"י ליעבד ק"ו מכלי חרס גדולים שטהורים אפי' פתוחים במדרס הזב כדאיתא בפרק ר"ע (ג"ז שם) [דיליף מדכתיב (במדבר יט) וכל כלי פתוח אשר אין] צמיד פתיל עליו בטומאת מת משתעי קרא מפץ כו' וי"ל דלא דמי דכל הכלים הא דלא מטמאו מדרס לאו משום דכלי הן אלא משום דלאו בני מדרס נינהו דלא שייך שם וכן כלי חרס גדולים דטהורים במדרס וטמאים בשאר טומאת הזב התם משום טומאת מת ושרץ [בתוך] רחמנא תליא דאיתקש לשק כל כלי עץ אבל טומאת מדרס לאו מטעם תוך הוי אלא מטעם מיוחד לישיבה הלכך מפץ שמטמא מדרס והוא דינו לא יטמא במת כיון דלית ליה תוך אבל השתא עבדינן ק"ו מפכין קטנים שטהור בהם מגע והיסט שישנן בכלל גדולים ושייך ביה מטעם תוך והכא טהור מטעם גזרת הכתוב דכיון דלא שייך ביה מגע בשר הזב גם מגע שערו ומעיינו לא שייך ביה ושוו אפ"ה הן לטומאת מת כגדולים כ"ש דמפץ שיש שם גם טומאה דזב כגון מדרס שיטמא במת ותו לא שייך לחלק שכן מיוחד לישיבה דהואיל ומהני בו יחוד ישיבה דלא שייך לפכין קטנים מטעם תוך ואפ"ה יהו טמאים מדרס הזב הוי הק"ו גמור הואיל ולית להו טומאת תוך דשייכא בהו · הר"י :

שאם נגע טבול יום במקצתו · הקשה הר"ר נסים גאון דמשמע הכא דנתקדשו בכלי מדמהני בהו צרוף ואילו בשילהי פרק טרף בקלפי ביומא (דף מד: ושם) נתפזרו לו קב גחלים מכבדן לאמה והיכי מכבדן הא מפסיד בקדש ותירץ דבירושלמי דמכילתין מוקמי לה (ד) בשל יום הכפורים היא דהכא וזה לשון ירושלמי ר' יוסי בר חנינא בשם ר' יוחנן מפני מה אומרים שירי מנחות מחברין את עצמן מפני שנזקקו לכליין ר' אחא אומר בשם ר"ל יודעים היו שכלי שרת מחברן מה באו להעיד על הסלתות על הלבונה ועל הקטורת ועל הגחלים ניחא סולת קטורת ולבונה גחלים מאי א"ר בון תיפתר בגחלים של יוה"כ שבמה שהיה חותה היה מכניס אבל של כל יום לא כההיא דתנן נתפזר ממנו קב גחלים מכבדו לאמה ומיהו הר"י היה מפרש הירושלמי הכי גחלים מאי כלומר למה פוסל את כולם כיון שיש הרבה שאינו צריך ומוקי לה בשל יוה"כ דהכל צריך וה"ה דמצי לאוקמי במחתה של כל יום אלא משום דלא פסיק ליה אי מחתה של כסף שחותה בה קדושה אי לא וכלי שרת מחברן משמע כל כלי שמכניסין דומיא דלבונה וקטורת וכ"ת הא אמרינן בסמוך דמדרבנן מיהא אפילו שאינו צריך לכלי כלי נמי מצרף היכא למימר הייט למ"ד צירוף דאורייתא אבל למ"ד צירוף דרבנן לא יועיל כלום והשתא דאתינן להכי גם מה שהקשה הרב ר' נסים יתכן דכלי אינו מצרף רק הראוי לו ומה שאין צריך לו בו ביום אין בכך כלום אם מפסידו ור"ת מתרץ דכלי שרת אין מקדשין אלא לדעת אך קשה להר"ר אלחנן דפלוגתא היא שילהי לולב וערבה (סוכה דף מט: ושם) וי"א מקדשין ומיהו פ"ק דמנחות (שם דף עח: ושם) איכא מאן *דמוכח מנן ולקחו את כל כלי השרת (במדבר ד) דאין מקדשין אלא לדעת ופלוגתא דאמוראי הוא דהוי דלא אשכחן פלוגתא דתנאי וי"מ מחתה דכסף איננה קדושה כי אם חותה שמערה בה ונתפזרו לו קב גחלים דמכבדן לאמה איירי במחתה של כסף וקשה להר"ר אלחנן דהא מזבח מקדש את דבר הראוי לו ולא ידענא מאי תיובתיה דהא מוריד גחלים מן המזבח לארץ פליגי בה רבי יוחנן ור"ל משמע דלא שייך בגחלים ראוי למזבח*) :

והא דרבנן הוא · משמע הא לאו הכי הוה שייך שפיר צירוף דאורייתא מדלא קדייק רק מהוסיף ועוד מדקאמר ממאי דהאי צירוף מדרבנן אלמא דאית ליה דאורייתא וכן בפ"ב דפסחים (דף לה.) והבשר כל טהור יאכל בשר לרבות עצים ולבונה וכן בפ"ב דחולין (דף לו:) אלא חיבת הקדש מכשרת דאורייתא מנלן כו' אלא מסיפא כל טהור יאכל בשר לרבות עצים ולבונה ובפרק כל הפסולים (זבחים דף לב.) טמא שאכל קדש לפני זריקה חד אומר לוקה וחד אומר אינו לוקה אבל בטומאת בשר דברי הכל לוקה דאמר קרא והבשר כו' ואמר מר לרבות עצים ולבונה אלמא עיקר קרא להכי הוא דאתא ובפרק כל שעה (פסחים דף כד:) והבשר למה לי לרבות עצים ולבונה בשר למה לי לרבות אימורין כו' והא דקאמר בזבחים שילהי ב"ש (דף מו:) והאמר מר והבשר לרבות עצים ולבונה ומשני לפסול בעלמא התם מדאורייתא מיהא הוי פסול להקרבה ולא קאמר דהוי פסול אלא לאפוקי היכא דאמר התם לוקה וכי אומרים בפסחים (דף לה.) עצים ולבונה בני קבלת טומאה נינהו וכי אוכלין נינהו אלא מעלה דאורייתא מיהא הוי ומעלה דלאו אוכל הוא ושוי ליה אוכל וכן מייתי התם העריב שמשו אוכל בתרומה כו' הביא כפרתו כו' והאי גברא חזי אלא מעלה והתם דאורייתא הוא דהא בהערל (יבמות דף עד:) מפיק ליה מקרא דקאמר ג' קראי כתיבי והשתא משמע דלעולם הוי צירוף דאורייתא גבי עצים ולבונה וכי קאמר הש"ס בפרק הקומץ רבה (מנחות דף כג.) ילאו עצים ולבונה שאין מקבלין טומאה י"ל דר"ל בלי הכשר אע"ג דחיבת הקדש מכשרתו דאורייתא מ"מ לא פסיק ליה כיון דעלי חולין לא מקבלי טומאה דאורייתא אפי' בהכשר אי לאו יתורא דקרא א"כ היכא למימר דלא מרבינן אלא בהכשר וכי קאמר בפסחים (דף יט.) אלמא צירוף דרבנן דעדותו דר"ע דרבנן אבל עצים ולבונה לעולם דאורייתא ולא כפרש"י דקאמר דדייק התם צירוף דגבי מעלות דרבנן ולר"ע דעצים ולבונה לאו בנות קבולי טומאה נינהו דלאו אוכל הוא לא יתכן כדפרישית בכל הני שהבאתי וגם משמעות דשמעתין לא משמע הכי אלא דייק לצירוף דרבנן מהא דקתני רישא העיד רבי שמעון על אפר חטאת וכו' ואפר

חטאת

כו א ב ג מיי' פ"א מהלכות פרה אדומה הלכה טו :

כז ד מיי' פ"ז מהלכות משכב ומושב ה"ח :

כח ה ו מיי' פרק י"ב מהל' אבות הטומאות הלכה ז :

כט ז מיי' פי"ג מהל' פרה אדומה הל' ה:

נושא

כלי מצרף בקדשים - האם זה דאורייתא או רק מדרבנן

[עיין תוספות מנחות כד. ד"ה שאין וכו' ובד"ה צירוף דאורייתא]

◆

רבינו חננאל

לצדוקין איכא ופריק ר' זירא עשאוה לשפופרת זו כטמא שרץ חילוף כל הכלים הנגמרין בטהרה וכל טמא שרץ בעי הערב שמש וזו להוציא מן הצדוקין לא הצריכוה הערב שמש · ומקשינן אי הכי דשפופרת זו כטמא שרץ היא לא תטמא אדם אלמא תניא חותכה ומטבילה וטעון טבילה פי' החותכה נמי בעי טבילה · ואסיקנא אלא עשאוה לשפופרת זו כטמא מת ביום שביעי שלו דלא בעי הזאה ובעי הערב שמש · ומקשינן איני דלעלמא כלין הנגמרין בטהרה מטבלינן להו משום חששא דלמא ניתזה צינורא מפי ע"ה עליה ונשארה לחה עד אחר גמירתה ולגבי מי חטאת עשאוה לשפופרת שחתכה למי חטאת כטמא מת בשביעי שלו ומשום הכי מטבלינן לה · והתניא לא חדשו דבר בפרה כלומר לא החמירו בפרה משאר טמאות דעלמא · ופריק אביי מאי לא חדשו שלא אמרו קורדום מטמא מושב משום חומרא דפרה אלא כיון דעלמא לא הוי קרדום מטמא מושב לגבי פרה נמי לא הוי מושב · כדתניא והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב יטמא · אשר ישב מי שמיוחד לישיבה יצא זה שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו · אלו שש מעלות נוהגות בקדש ובחולין שנעשו על טהרת הקדש וכדרב נחמן אבל חמש האחרונות נוהגות בקדש ואין נוהגות בחולין שנעשו על טהרת הקדש : מעלה שביעית הכלי מצרף מה שבתוכו לקדש אבל לא לתרומה · וא"ר חנין צירוף זה מן התורה שנאמר כף אחת עשרה זהב וגו' כיון שכתיב כף ידענו שהיא אחת אחת דכתב רחמנא למה לי אלא ללמדך שכל מה שבכף אחת · ומותיב רב כהנא הוסיף ר' עקיבא הסולת והקטורת והלבונה והגחלים שאם נגע טבול יום במקצתו שפסל כולו · והא מדרבנן היא מדקתני רישא העיד ר' שמעון בן בתירא על אפר חטאת שנגע טמא

שבת נט.
נדה מט:

[פסחים יט.]

פסחים שם
יומא מח.
[עדיות פ"ח מ"א]

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה עשאוה וכו' של חטאת עשאוהו כאילו נגע בשרץ :

(ב) ד"ה שלא אמרו וכו' במושב הזב שיהא טמא בפרה :

(ג) ד"ה אשר ישב מדלא קריינן אשר ישב :

(ד) תוס' ד"ה שאם וכו' דבירושלמי דמכילתין מוקמי לה הכא דהכא בשל יום הכפורים וזה לשון ירושלמי :

[הוכחה זו לא מצאתי וכן בשאלתי מהגאב"ד מהר"י זצ"ל]

*) [ועי' תוס' יומא מו: ד"ה כי פליגי]